

יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו

”כל הפושט יד נותנים לו”

כאשר עוסקים אנו בענייניו של האי יומא רבא - יום הפורים, ראוי לתת אל לב את ייחודו של יום.

הנה בקיום מצות צדקה במשך כל ימות השנה - אם מתבקש אדם על ידי מאן דהוא לתרום מכספו לצדקה, עליו לבדוק ולמשמש אחריו שאכן המבקש הינו נצרך וראוי לקבל - כך יוודא שאכן מקיים הוא את מצות ”פתוח תפתח לו”. אמנם ביום הפורים שונה הדבר, וכפי שנפסק בשו”ע (סי’ תרצד ס”ג): ”אין מדקדקים במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו”. כלומר: ביום הפורים אין צורך בבדיקת המבקש האם ראוי הוא לקבל מכספי צדקה אלא כל הפושט ידו - נותנים לו.

ומקור הדברים במאמר חז”ל מופיע בירושלמי (מגילה פ”א ה”ד): ”אין מדקדקין במצות פורים אלא כל מי שהוא פושט את ידו ליטול נותנין לו” ואיתא בכמה ספרים שהדבר נכון גם בענין התפילה והבקשה ביום הפורים, שכל הפושט ידו ומבקש מאת ריבון העולמים שיתמלאו צרכיו הן הגשמיים והן הרוחניים, לא יבדקו אחריו לראות אם אכן הוא ראוי שתתקבל תפילתו אם לאו אלא יעניקו לו מן שמיא את משאלות לבו לטובה.

ונעתיק את לשון הספר סגולות ישראל (מערכת פ’ אות ד’) שהביא ענין זה: ”קבלתי מגדול אחד ז”ל דסגולה בפורים להשכים בבוקר ולהרבות בתפילה

פורים דיליה

ובבקשה לפני השי"ת על כל דבר - בני חיי ומזוני והן על שאר דברים ועל כל קרוביו, כי באותו יום עת רצון מאוד בכל העולמות המה בשמחה וברצון, ועל זה אמרו ז"ל: "כל הפושט יד נותנים לו", וכן הוא מקובל מפי גדולי הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב זי"ע."

ובאמת בשערי תשובה (סי' תרסד סק"א) הביא מהאליה רבה שיום הפורים הוא אחד מחמשת הימים אשר בהם נהגו להשכים קום לבית הכנסת, הרי לנו שיום הפורים הוא יום המסוגל לתפילה ובקשה.

נוכחנו אם כן לדעת כי יום הפורים כוחו גדול לתפילה בעד כל העניינים, ואם כן מה נאה ומה יאה שיתעורר האדם להקדיש את תפילתו ולהעתיר גם בעבור הדבר החשוב בחיי האדם - הצלחה בתורה!

תפילה להצלחה בתורה - הינה דבר מוכרח!

במאמר הבא נוכיח שהתפילה להצלחה בתורה לא זו בלבד שאינה בגדר "מותרות" וגם אינה רק ככל העניינים הגשמיים התלויים בתפילה, אלא שאין אפשרות לאדם להשיג השגה כל שהיא בתורה ללא שישפוך על כך את לבו בפני שומע תפילות!

על כן התעוררתי להעלות נושא זה אשר כמדומני אינו זוכה ליחס הנכון ולכבוד ראש הראוי לו מצד לומדי התורה.

אין אחד מתופסי בית המדרש אשר אינו רוצה לגדול בתורה, הרי על כן הוא עמל ויגע בה בכל עת וזמן והוא עוסק בה בכל אונו ומרצו מתוך שאיפה ורצון להשיג את סודותיה. אך יש לדעת - דבר אחד ישנו אשר בלעדיו **בלתי אפשרי** להשיג את התורה - התפילה, רק באמצעותה ובזכות הסייעתא דשמיא הנשפעת ממנה ניתן לגדול ולפרוח בתורה אף למעלה מכוחותיו הטבעיים!

ככלל: **מוכרחים** להתפלל על רוחניות, על הצלחה בתורה, על יראת שמים ועל שלמות במידות, בלי התפילה לא ניתן להשיג דבר!

אדם ניכר בתפילתו

נרחיב על כך מעט את היריעה:

מובא בשם הגאון רבי שלמה מטיטשין זצ"ל: הרוצה לדעת ולהבחין לפי מעשיו של אדם אם זך וישר פעלו או להיפך חלילה, יוכל להכיר זאת לפי יחסו לתפילותיו, אם מתפלל הוא כראוי - זהו אות וסימן על יושר לבבו ותום פועליו, אך אם מזלזל ומקל ראש בתפילתו - מלמד הדבר כי אין לו כל ערך בלבבו לכל עניני היהדות.

הוא היה מביא על כך רמז את הפסוק במשלי (כז, יט): "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" - כמו שהמים מראים לאדם המתבונן בהם את צורת פניו, כן "לב האדם" הרומז על תפילה כמו שאמרו חז"ל "איזה היא עבודה שבלב - הוי אומר זה תפילה", דהיינו שבהתבוננות ב"לב האדם" ובתפילתו ניתן להכיר את "האדם" על תוכנו ומידותיו.

כך מסופר על אי מי שבא לרבינו החזון איש זצ"ל להתייעץ עמו כיצד ניתן להבחין מהי מידת יראת השמים של בחור מסוים. אמר לו החזון איש זצ"ל תלך ותעמוד לידו ותראה כיצד הוא מתפלל...

זאת מפני שיראת השמים ופנימיותו של אדם משתקפת ונראית בעת עבודת לבו - זוהי תפילה!

איך תורה בלי תפילה!

מעשה בבחור חילוני אשר חשקה נפשו להתקרב לבוראו. הוריו שגילו את הדבר הזהירו אותו והשגילו עליו לבל יתקרב לבית הכנסת. הבחור לא נכנע ללחצים והצליח להתחמק מעיניהם העוקבות של הוריו למשך שעה אחת ביממה בה ביקר בבית הכנסת.

התעוררה בקרבו השאלה, כיצד ינצל שעה זו: יתפלל או שמא ישמע שיעור תורה. כאשר התייעץ על כך עם המסייעים לו בדרכו החדשה, נטיית

פורים דיליה

לבם הייתה כי עליו להעדיף את שיעור התורה בראותם בחוש כיצד הדבר משפיע על לבו, וכך יימשך ויתקרב ליהדות יותר ויותר.

אך כשנפרשה השאלה לפני רבינו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, ענה כדרכו במשפט קצר וקולע: "ברור שעדיף שיתפלל!"

שאלו אותו שוב: מדוע, מאי חזית דעדיף טפי?

ענה רבינו: מפני שאין תורה בלי תפילה!

כך היה גם כשנשאל על ידי אחד מנכדיו מהי הדרך לזכות ללמוד תורה מתוך חשק והתלהבות. ענה לו רבינו הגרי"ש זצ"ל: "ביום בו תכוון כראוי בברכת התורה בתפילת "והערב נא" יהיה לך חשק ללמוד!"

אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו...

הנחיצות ברחמי שמים לזכות להשגה בתורה ניכרת גם מתוך מטבע לשונם של אנשי כנסת הגדולה בברכת אהבת עולם הנאמרת קודם קריאת שמע של שחרית, בה כופלים ואף משלשים אנו ג' לשונות של רחמים: "אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל..."

לכאורה הנוסח מתאים יותר למי שמצוי בצרה גדולה וזקוק לרחמי שמים מרובים בכדי להיחלץ מהמצר...

אבל האמת יורה דרכו, אין לך דבר בעולם הזקוקים בו לרחמי שמים מרובים כמו הצלחה בתורה!

רק כך נבין מדוע נתקן הנוסח של תחינה ובקשה לפניו יתברך שיעניק לנו מחינו וחסדו - לב להבין להשכיל לשמוע ללמוד וללמד, לא פחות ואף יותר ממי ששרוי בצרה וזקוק לישועה גדולה.

"אחת שאלתי מאת ה' - אותה אבקש"

כך תתבאר לה נקודה נוספת:

דוד המלך ע"ה אומר (תהלים כז, ד): "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' כל ימי חיי". והדברים צריכים ביאור, ספר תהלים מלא הוא וגדוש בתחינות ובקשות של דוד המלך ע"ה בכל שטחי החיים, וכלשון המלבי"ם זצ"ל בהקדמת פירושו לספר תהלים: "כל אלה אסף וחיבר לעת זקנותו בספר מיוחד שיהיו מוכנים לצורך הנהגת המתבודד, כל אדם יחזה בו כל תפילה וכל תחנה וכל הודאה וכל תהלה על כל דבר ועל כל ענין, צוקה או תשועה צרה או רוחה, אשר יהיה ליחיד או לרבים בתהלוכות העתים ומסבות הזמן הסוער על כל עוברי ים החיים", עכ"ל. ואם כן כיצד תתבאר אמירתו של דוד המלך ע"ה "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש"?

בספר תורתך שעשועי הביא מהמגיד מדובנא זצ"ל בספר קול יעקב (פרשת שמות) שכתב לחלק בין המונח "שאלה" למונח "בקשה":

השאלה מהותה - עצם השאלה, בקשה לעומתה היא תכלית השאלה.
לדוגמא: ילד שואל מאביו שיעניק לו סכום כסף על מנת שיוכל לקנות בהם מגדנות, נמצא אפוא שהשאלה היא המעות הניתנות לו מיד אביו, לעומת זאת בקשתו לקנות את המגדנות בהם לבו חפץ והם מטרת שאלתו.

לפי זה דוד המלך ע"ה אומר: כל שאלותי הרבות בכל מזמורי התהלים נחשבים המה רק לשאלה אחת כי כולם למטרה אחת - "אותה אבקש - שבת בבית ה' כל ימי חיי", ומפני שתכלית כל שאלותיו היא לבקשה אחת ולכן אמר "אחת שאלתי".

למדנו לדרכנו: כל בקשותיו של דוד המלך ע"ה מאת הקב"ה שימשו מטרה נעלה אחת - עליה ברוחניות!

עדות נאמנה מהגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

בוא וראה אלו דברים נפלאים כתב על כך הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (יערות דבש ח"א דרוש ד):

"ובדוק ומנוסה, אם יתפלל אדם שחרית וקריאת שמע בכוונה - שבו

פורים דיליה

ביום יזכה לדבר מצוה ויצליח בעסקיו ואף שלשעה יחשוב שאינו, בסופו ימצא שכן הוא. ואין צריך לומר שיצליח בו ביום בתורה, ומצוה גוררת מצוה, וכן להיפך, אוי לי על שברי, בעת שאיני מתפלל בכונה כראוי, כל היום אין שמועתי בתורה מכוונת וקרעים אלביש, ולהיפך אם אזעק ואשווע לה' מקירות לבבי בתפלה לחונני דעה כי דלותי עד מאוד בעו"ה, אף הוא ירחם עלי להאיר עיני בתורתו.

ולכן עם נבון וחכם, אל תאמרו הא דעדיף זה מחבירו לרוב שכלו ועוצם חכמתו ובינתו, לא כן הוא, שקר נחלתם, רק מתת ה' הוא כאשר נוחיל טובו וחסדו הגדול ברוב תפילה ותחנונים, ואין לך דבר שמזכה לאדם להשיג ישרות התורה ולפענח מצפונים בדרכי יושר ואמת, אלא להתפלל לה' בדמע שישוב וירחמהו כי אל שומע תפלה הוא וקרוב לכל קוראיו באמת".

ברכת אהבת עולם - סגולה לזיכרון

ברכה זו של אהבת עולם נתקנה במיוחד לצורך מטרה זו - לעורר רחמים מאת החונן לאדם בינה שישפיע רוח חכמה ויפתח לבבנו לדברי תורה. בקשה זו מועילה לזיכרון של תורתו באופן "סגולי", וכך הביא הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל בגליון השו"ע (י"ד ס' שעו) וז"ל: "הקורא כתב שעל גבי המצבה קשה לשכחה כדאיתא בסוף הוריות. ויש לומר אהבה רבה עד באהבה ומסוגל מאוד לשכחה".

הרי שמלבד התפילה והבקשה בברכה זו, מונח באוצרותיה סגולה מיוחדת למען לא ישכח פקודי ה' אלא יזכרם וישימם תמיד על לבו.

הבקשה על חפצי שמים - מתקבלת בכל מצב!

וכך כתב בספר חסידים (אות קל"א) וז"ל: "אם שואל אדם דבר שהוא שבח לבוראו כגון על לימוד תורה או דבר אחר מחפצי שמים, ושופך את נפשו עליו, הקב"ה שומע תפילתו, אף על פי שאין בידו מעשים טובים".

הרי לנו שהבקשה על לימוד התורה ושאר חפצי שמים - יש בה כח מיוחד וראויה היא שתתקבל בפני שוכן מרומים - גם כאשר לפי מצבו אילו היה מבקש על שאר ענייניו, לא היתה התפילה נענית.

ידיעת התורה ככיכר התלוי באויר

ניתן להטעים את הדברים במאמר חז"ל:

איתא במדרש רבה (פ' נצבים פ"ח ג): "רבנן אמרי: הטיפש הזה נכנס לבית הכנסת ורואה אותן עוסקים בתורה, והוא אומר להן היאך אדם לומד תורה תחילה? אומרים לו תחילה קורא במגילה (אל"ף בי"ת הכתובה על הטבלא פשוטה כמגילה - עץ יוסף), ואחר כך בספר ואחר כך בנביאים ואחר כך בכתובים, משהוא גומר את המקרא שונה את התלמוד ואחר כך בהלכות ואחר כך באגדות. כיון ששומע כך, אומר בלבו: אימתי אני למד כל זאת? וחוזר מן השער".

המדרש מסיים: "אמר רבי ינאי למה הדבר דומה? לכיכר שהיה תלוי באויר, טיפש אומר: מי יוכל להביאו, ופיקח אומר: לא אחד תלה אותו?! מביא סולם או קנה ומוריד אותו. כך כל מי שהוא טיפש אומר אימתי אקרא כל התורה, ומי שהוא פיקח מהו עושה, שונה פרק אחד בכל יום ויום עד שמסיים כל התורה כולה", עד כאן לשון המדרש.

הגאון רבי חיים ויסוקיר זצ"ל ראש ישיבת בית התלמוד ומתלמידיו המובהקים של המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל בספרו אמרות חיים מקשה על דברי המדרש שאלה עצומה:

מהו הדמיון בין המשל לנמשל, הרי רואים בחוש כמה ימים ושנים של עמל ויגיעה זקוקים בכדי להגיע לקצה קצהו של ידיעה בתורה, ושלא לדבר על ידיעת כולה בשלימות! האם אפשר להשוות זאת להורדת ככר התלוי באויר?!

פורים דיליה

"הרחב פיך - ואמלאהו"

כשהתבוננתי בענין חשבתי שאפשר להסביר את הדבר על פי דברי הגמרא במסכת ברכות (דף מ.): "אמר ליה אביי לרב דימי: והכתיב "ומברכתך יברך את בית עבדך לעולם" - בשאלה שאני". ומפרש רש"י זצ"ל: שהשואל שואל כעני על פתח, שאינו מרים ראש לשאול שאלה גדולה.

שוב מקשה הגמרא: "בשאלה נמי, הכתיב "הרחב פיך ואמלאהו", ומיישבת הגמרא "ההוא בדברי תורה כתיב" - כלומר הדברים נאמרו בנוגע לבקשה על דברי תורה.

והנה הפסוק הנ"ל מופיע בתהלים (פא, יא) ומפרש שם רש"י זצ"ל: "הרחב פיך - לשאול כל תאותך, ואמלאהו - ככל אשר תשאל אמלא". ומבואר אם כן כי ראוי לו לאדם להרחיב פיו ולשאול ולבקש מאת הקב"ה בכל הנוגע לדברי תורה את כל מה שברצונו, כי ככל שהדבר נוגע לתורה ולרוחניות, רשאי האדם לבקש ככל העולה על רוחו, ולא עוד אלא שמובטח הוא שיתמלאו לו כל משאלות לבו, וזהו שכתוב - "ואמלאהו".

לפי זה אפשר להבין את הקשר בין המשל והנמשל שהוזכרו במדרש, אכן כן, ניתן לדמות ולהשוות את ידיעת כל התורה כולה לכיכר התלוי באויר שניתן להביא סולם או מקל ולהורידו. כי אם האדם מבקש ושופך שיח מלבו לפני שוכן מעונה שיענהו ויעזרהו הרי כל אשר ישאל יתמלא לו! כי באמצעות סייעתא דשמיא הכל אפשרי! גם למעלה מיכלתו!

אך ברור אפוא שניתן להשיג זאת אך ורק באמצעות תפילה ולא די בלימוד גרידא!

מה יעשה אדם ויחכם?

כאן המקום להדגיש יסוד נוסף:

מן המפורסמות כי ישנם בני תורה רבים אשר כל שאיפתם בחיים הוא לגדול בתורה, אך הדבר אינו עולה בידם. וכך אמרו חז"ל במדרש (קהלת רבה

ז, א) על הפסוק (קהלת ז, כח): "אשר עוד בקשה נפשי ולא מצאתי אדם אחד מאלף מצאתי": "בנוהג שבעולם אלף בני אדם נכנסין למקרא, יוצאין מהן מאה למשנה, יוצאין מהן עשרה לתלמוד, יוצא מהם אחד להוראה, ההוא דכתיב "אדם אחד מאלף מצאתי".

מהי העצה אפוא למי שרוצה באמת ושואף בכל לבו להצליח ולהיות תלמיד חכם?

הגמרא במסכת נדה (דף ע: ע) מספרת כי שאלה זו ממש נשאל רבי יהושע בן חנינא מאת אנשי אלכסנדריא: "מה יעשה אדם ויחכם? אמר להן: ירבה בישיבה וימעט בסחורה" - (ילמד תורה הרבה וימעט בעסקיו). "אמרו: הרבה עשו כן ולא הועיל להם" - (אנשים רבים לומדים ועוסקים בתורה כל זמנם ואף על פי כן לא הצליחו להיות גדולים בתורה). על כך השיבה הגמרא: "אלא יבקשו רחמים ממני שהחכמה שלו, שנאמר (משלי ב, ו): "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה".

שואלת על כך הגמרא: "מאי קמ"ל"? (למה ליה למימר להו ירבה בישיבה הואיל וברחמים הדבר תלוי - רש"י זצ"ל). ומתרצת הגמרא: "דהא בלא הא לא סגיאו". דהיינו, שבלי תפילה אי אפשר להצליח!

הלומד ומתפלל - הופך לשותפו של הקב"ה

הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל היה מבאר את דברי הגמרא כמין חומר: בפשטות מפרשים את תירוץ הגמרא - "הא בלא הא לא סגיאו", שאדם הרוצה להחכים זקוק גם ללמוד בהתמדה וגם לבקש על כך רחמים, והטעם: כי ההתמדה והלימוד עושים מחצה וזכות התפילה עושה מחצה כלשון המדרש בויקרא רבה (פ"ה ה).

אך האמת יורה דרכו כי השקפה זו כאילו שני דברים יש כאן - "לימוד" ו"תפילה" בטעות יסודה, אלא עומק הדברים הוא שבאמצעות הלימוד הרי הוא מרבה בנפשו דעת וידיעת התורה אך התפילה והתחינה מייצרת קשר

פורים דיליה

ישיר אתו יתברך, ואז הקב"ה כביכול מכניסו עמו ל"שותפות" - לתורתו שהיא חמדתו הגנוזה.

למה הדבר דומה? לשני אנשים הנושאים יחדיו משא בגדר "זה אינו יכול וזה אינו יכול", ורק בכוחות משותפים ניתן לשאתו. כך גם חכמת התורה - הקב"ה כביכול אומר: אתה לא יכול לבד, אלא תעשה את שלך - תבחר בטוב, תרבה בלימוד ותמעט בסחורה, ואני מצדי אעזור לך ואעניק לך סייעתא דשמיא וכך בכוחות משותפים יצמח ממך תלמיד חכם!

כי זה פשוט שגם אם לומד בכל כוחו - ללא סיוע מהקב"ה שהתורה דיליה - לא יוכל להצליח. וכיצד משיגים זאת? רק על ידי תפילה בדמעות שלישי ובתחינה ובקשה ממנו יתברך שיחננו מאתו דעת ובינה ויזכהו לגדול בתורה, וכלשון הפסוק: "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה"!

נמצא אם כן שהתפילה להשיג את חכמת התורה היא המפתח ההכרחי לכל הלומד בכל כוחו ורוצה להחכים בתורה, וכלשון חז"ל: "הא בלא הא לא סגיא"!

ביצד זוכים לחדש לאמיתה של תורה?

אחיו של הגאון בעל הפלאה זצ"ל הגאון רבי שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל התבטא פעם: מי שאינו מברך בכוונה את ברכות התורה, ברכת אהבת עולם וברכת אתה חונן - לא יתכן שיחדש באותו יום חידוש לאמיתה של תורה!

מסופר שתלמיד אחד אשר שמע את הדברים הגיב ואמר: היום לא ברכתי בכוונה ובכל זאת עלה בידי חידוש נפלא ואמיתי. כאשר הציע את חידושו לפני הגאון רבי שמעלקא זצ"ל, הראה לו רבו זצ"ל בהוכחות ברורות שכל דבריו מופרכים מעיקרא והחידוש שהתהדר בו אינו מדריך האמת כלל וכלל!

עמל התפילה של החזון איש זצ"ל

זה היה סוד גדלותם של כל גדולי ישראל בכל הדורות, הם השקיעו את כל אונם בתפילות ובקשות ממני שהחכמה שלו בכל עת מצוא.

נביא לכך כמה דוגמאות בכדי שנוכל ללמוד מהם בבחינת - כזה ראה וקדש!

ידוע שהחזו"א זצ"ל השיג מעלות עצומות בתורה ובדעת וגם בשאר עניינים שהפליאו עד למאוד את כל מכיריו עוד בצעירותו, והכל ראו שהתקיימו בו דברי המשנה "כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה". אחיו הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל העיד על כך שהגיע לכל זאת בזכות שהיה מתחנן הרבה להקב"ה בבקשת הדעת, והיה מכוון מאוד בתפילת שמונה עשרה בברכת "אתה חונן" ורק על ידי התפילות מעומק הלב זכה לכל השגותיו הנוראות (ראה בספר פאר הדור ח"א).

הדבר בולט מאוד באגרותיו של מרן החזו"א זצ"ל שעומד על ענין זה פעמים רבות שעיקר ההצלחה בתורה הוא בזכות התפילה.

כאן המקום להוסיף את אשר שמעתי מהמשגיח הגאון רבי שלמה וולבה זצ"ל: הוי ידוע שלא היה עמל בתורה כדוגמת החזון איש זצ"ל ואף על פי כן החזו"א זצ"ל העיד על עצמו כי היו ימים שהשקיע עמל רב בתפילה יותר מהעמל הנורא שהשקיע בלימוד התורה!

הפלא ופלא!

ביצד זכה הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל למה שזכה?

מסופר על תלמיד חכם אחד אשר היה מחבריו הקרובים של הגרי"ש אלישיב זצ"ל בצעירותו, ויהי ברבות הימים חלשה עליו דעתו מהשאלה שניקרה במוחו: הרי גם אני הקדשתי כמו חברי את כל עתותיי לתורה ועמלה, מדוע אם כן לא זכיתי אף אני להפוך לגדול הדור כשם שזכה לכך חברי.

פורים דיליה

משהציקה לו המחשבה ולא נתנה לו מנוח החליט לשאול זאת את ידידו ורעו משכבר הימים - הגריש"א עצמו, בא אליו ושטח בפניו את שאלתו. ענה לו הגרי"ש אלישיב זצ"ל: אני השקעתי והתאמצתי רבות בתפילה ואודות לכך זכיתי למה שזכיתי!

מכתב נורא מהגאון רבי ישראל אליהו ווינטרוב זצ"ל

בספר אגרות דעת (מכתב מ"א) מובא מכתב נורא שכתב הגאון רבי ישראל אליהו ווינטרוב זצ"ל לבנו וז"ל:

"בליל שבת קודש בדברנו יחד על אודות הצלחתי בנעורי אמרת "מסתמא היה לאבא ראש טוב" ותלית הכל בזה. זאת אומרת דאחר לא יגיע להצלחה זו אם אין לו ראש כזה.

אבל דע לך האמת כי לא זהו סיבת הצלחתי כלל. בנעורי שפכתי הרבה דמעות לזכות לד' דברים שהם - יראת שמים, תשובה, התמדה בתורה בכל המצבים, ודביקות בה לשמה.

ואחרי הרבה תחנונים נפתחו השמים ברוב רחמי וחסדיו ית"ש ואראה מראות אלוקים בלימודי ועבודתי, וכאן היה כל סוד ההצלחה. הראש שלי בנעורי היה בינוני ואולי קצת פחות, אבל כשמשמים פותחים המח והלב אז נפתחות השגות נעלות ועמוקות מאוד בכל התורה כולה!"

אם הייתם רואים את "ברכות התורה"...

יש בנותן ענין להביא סיפור נפלא על האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל: בהיותו ילד כבן עשר הצטרף פעם לאביו בנסיעתו אל עיר בה התקיימה אסיפת רבנים. בהגיעם לעיר ביקש אביו מידידו הגאון בעל ערוגת הבושם זצ"ל שיבחן את בנו הצעיר...

כאשר שאל בעל ערוגת הבושם זצ"ל איזה מסכת הילד לומד, ענה לו אביו אתה יכול לבחון את ידיעותיו בשולחן ערוך חושן משפט.

פנה הגאון אל הילד והחל לבחון אותו בהילכתא גבירתא שבעניני חושן משפט, על כל השאלות ענה הילד בחריפות ובבקיאות נפלאה. הערוגת הבושם זצ"ל הופתע והשתומם עד למאוד לראות ילד קטן בן עשר שנים אשר יש לו בהירות בחושן משפט, וכך אמר לאביו: "בדורנו אנו, לא האמנתי שילד יוכל להפגין כזו גדלות". ענהו אביו בעל הקדושת יו"ט זצ"ל: מה החידוש? אם הייתם רואים את "ברכות התורה" ואת ה"אהבה רבה" שהילד מברך בכל יום, הייתם מבינים כבר הכל...

כי זו היתה דרכם של גדולי ישראל - הם השקיעו כוחות רבים ומאמצים כבירים בתפילותיהם בכדי לכוון בהם כדבעי, ולעיתים היו מאריכים מאוד בברכות הללו, והכל על מנת לזכות לסייעתא דשמיא והצלחה בלימודם.

"שמעתתא בעי צילותא"...

בספר אמרי פנחס ביאר בדרך רמז את דברי הגמרא במסכת עירובין (דף סה.): "שמעתתא בעי צילותא".

כלומר - כדי להצליח ב"שמעתתא" בלימודו - בעי "צילותא", צריכים להתפלל על כך, שהרי צילותא מלשון תפילה.

"עמל התורה" ותפילה - הכיצד?

לסיום נעמיד עוד נקודה נפלאה:

עד כה נתבאר שהתפילה אל חונן הדעת נצרכת והכרחית על מנת לזכות לתורה, ורק באמצעותה הקב"ה מעניק לנו מחמתו ומתורתו וכך ניתן להשיג מעלותיה אף למעלה מכוחות הטבע.

אבל אם כן, צריך ביאור, הרי חז"ל לימדונו במקומות רבים עיקר גדול: הדרך היחידה לגדול בתורה היא על ידי עמל ויגיעה בבחינת "אדם כי ימות באוהל", ונביא בקצרה מספר מקורות לכך:

כתב רש"י זצ"ל על הפסוק (ויקרא, כו, ג): "אם בחוקתי תלכו" - שתהיו עמלים בתורה. ובמסכת סנהדרין (דף צד): שנינו: "כל אדם לעמל נברא"

פורים דיליה

ומבואר שם דהיינו "לעמל תורה נברא". ובמסכת אבות (פ"ו, מ"ד): "כך היא דרכה של תורה... ובתורה אתה עמל".

העמל והיגיעה בתורה היא התנאי לקנינה ובלעדיהם אי אפשר להשיג מאומה, וכמו שמובא במסכת ברכות (דף סג): "מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה? שנאמר (במדבר יט, יד): "זאת התורה אדם כי ימות באהל", ובילקוט שמעוני (פ' יתרו, רעא): "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שעמל בהן כל צרכן". ובמסכת מגילה (דף ו): "אם יאמר לך אדם יגעתו ולא מצאתי אל תאמין, לא יגעתו ומצאתי אל תאמין, יגעתו ומצאתי תאמין".

ואם כן כיצד מתאימים הדברים לפי מה שהוכחנו לעיל שעיקר ההצלחה בתורה הוא רק כתוצאה מסייעתא דשמיא הנוסכת בלומד, כוחות על טבעיים ומשפיעה לו דעת ממרום, וכדכתיב "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה"?

"יגעתו ומצאתי" - ביגיעת התפילה!

והנראה לבאר את הדברים על פי דברי הגמרא במסכת מנחות (דף ז): "אבימי מסכתא איתעקרא איתעקרא ליה" (נשתכחה ממנו - רש"י זצ"ל) ואתא קמיה דרב חסדא (שהיה תלמידו) לאדכורי גמריה (כדי שהוא יזכיר לו את לימודו), שואלת הגמרא: ולישלח ליה וליתי לגביה? (מדוע לא שלח אחרים שיקראו לרב חסדא תלמידו בכדי שיבוא אליו) סבר הכי מסתייעא מילתא טפי - ופירש"י זצ"ל (ד"ה מסתייע מילתא) משום יגעתו ומצאתי, כלומר אבימי סבר שאם ילך בכוחות עצמו אל תלמידו יזכה לסייעתא דשמיא יתירה משום העמל והיגיעה בהליכה זו.

מבואר אפוא דבר נפלא. הרי עצם ההליכה אינה חלק מהלימוד ואם כן מה מעלה יש בה? אבל רש"י זצ"ל מלמדנו בפרשו את דברי הגמרא - גם ההליכה וההכנה ללימוד נחשבת לחלק מה"יגעתו" הנצרך לקנין התורה!

למדנו לפי דרכנו מדברי רש"י זצ"ל: גם פעולות אחרות שאינן קשורות ללימוד התורה עצמו נחשבות לחלק מיגיעת התורה. לפי זה אפשר לחדש שגם המתייגע ומשקיע כוחות לכוון בתפילתו ומתאמץ לשפוך שיח בכל כוחו ולבו שהקב"ה יחנן אותו בינה וישפיע עליו רוח חכמה להבין נפלאות מתורתו - כל זה בכלל ה"יגיעתי", וממילא אין כאן כל פגם וחיסרון במעלת ה"יגיעה בתורה", אלא אדרבה כך זוכה הוא להשיג בנפשו מעלות למעלה מכוחותיו הטבעיים.

זהו כוחה של תפילה!

יה"ר מלפני אדון עולמים שיזכנו להתחזק בדבר, שנגיע להכרה אמיתית כי יום הפורים הוא מהימים המסוגלים ביותר לקבלת התפילות, ונפנים בלבנו שהתפילה להצלחה בתורה הינה הכרחית ואין בלתי, כי בלעדיה לא ניתן להצליח בתורה כלל! ואם כן מה נאה ומה יאה ביום נשגב שכזה להעתיך לפניו על דברי תורה כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה!

